

Amersfoorts mirakel basis voor 'Lieve Hemel'

Maria centraal in Theater De Lieve Vrouw

AMERSFOORT - Vier dagen lang aandacht voor Maria. Van 13 tot en met 19 mei aanstaande kunt u in Theater De Lieve Vrouw en in de Onze Lieve Vrouwetoren voorstellingen bijwonen en films bekijken die allemaal te maken hebben met de Maagd Maria. In samenwerking met Growing up in Public, een Utrechts theatercollectief wordt viermaal de voorstelling 'Memoires van een Maagd' in de Onze Lieve Vrouwetoren opgevoerd. De themaweek rond Maria kreeg de toepasselijke titel 'Lieve Hemel' mee.

Daphne de Bruin als Maria in 'Memoires van een Maagd'. (foto Reyn van Koolwijk)

Waarom ineens zoveel aandacht voor de Maagd Maria? "Het is eigenlijk begonnen met de viering van de restauratie van de toren en de activiteiten die daar een jaar lang omheen worden gehouden", begint Ingrid Melman van Theater De Lieve Vrouw haar verhaal. "En als je het over de toren hebt, dan kom je vanzelf op Maria, want om de Maria-legende die hier in Amersfoort verhaald wordt, is de toren gebouwd. In een visioen zou Maria een novice duidelijk hebben gemaakt, dat van het geld dat door pelgrims aan de stad geschonken werd, een kerk gebouwd moest worden." Met dit gegeven uit de legende ging Theater De Lieve Vrouw aan de slag en kwam op een zeven dagen lang programma terecht. De opleving van de Amersfoortse Maria-legende past prima in het beeld aan de algehele religieuze opleving. "Je hoort steeds meer over Maria-verering en hernieuwde geloofsbelevens. De boekeweek was er een sprekend voorbeeld van. Het hangt gewoon in de lucht. En het thema religie en de verbinding met kunst was voor ons een prachtig uitgangspunt", aldus Ingrid.

Memoires

Het theater klopte bij Growing up in Public

aan en vroeg dit theatercollectief een voorstelling over Maria te maken. Dat is 'Memoires van een Maagd' geworden, geschreven door Daphne de Bruin, die in het stuk ook de rol van Maria vertolkt. Daphne heeft een geheel eigen verhaal rond Maria gemaakt, waarin historische, maar ook hedendaagse feiten en de Maria-legende van Amersfoort zijn verwerkt. Maria wordt in het stuk voorgesteld als een eenzame, dolende ziel, een verlaten vrouw, die hunkert naar respect en warmte. Maria laat haar licht schijnen over haar persoonlijke geschiedenis, die bijna 20 eeuwen oud is. Door de consequent menselijke, vrouwelijke invulling van de bekende elementen wordt duidelijk hoe weinig er werkelijk bekend is over deze vrouw, die al duizenden jaren het meest aanbeden idool van de wereld is. 'Memoires van een Maagd' laat Maria zien als een vrouw van vlees en bloed met al haar tekortkomingen. Ingrid Melman: "Daphne de Bruin heeft er een heel menselijk drama van gemaakt, waardoor je een hele andere kijk op Maria krijgt. Maar er is beslist ook humor in verwerkt. Er zitten hele grappige vondsten in en wat dat betreft is het ook een voorstelling met een knipoog." 'Memoires van een Maagd' is bedoeld voor jong en oud,

kerkelijk en niet-kerkelijk. Uniek aan de opvoering is, dat deze plaatsvindt in de Onze Lieve Vrouwetoren. Omdat daar maar 40 tot 50 mensen terecht kunnen, wordt het stuk viermaal opgevoerd.

Bedevaart

Na de avondvoorstellingen van Growing up in Public op zaterdag, zondag en maandag vindt in de grote zaal van Theater De Lieve Vrouw het Bedevaartproject plaats van studenten van de Hogeschool voor de Kunsten uit Utrecht: 'Stortplaats Maria'. Ingrid: "Bezoekers van de voorstelling in de toren kunnen een 'bedevaart' maken door de grote zaal en maken daar allerlei zaken mee, variërend van spannend en een beetje eng tot heel erg leuk. Aan die tocht kunnen de mensen gratis meedoen, maar vol is vol." Derde theaterproject van de themaweek is de 'Mirakelsalon' die maandagmiddag 19 mei gehouden wordt. Dan presenteert Theater Adhoc een Mirakelsalon met als motto 'Via Maria tot Jezus'. Samen met gasten (pastoor Van Buuren, een mirakeldeskundige en een feministisch theologe) wordt een talkshow/theater-show gemaakt, waarbij je op een gegeven moment als bezoeker niet meer weet wat nu theater, werkelijkheid is of show. Naast de verschillende theatervoorstellingen worden er van 13 tot en met 19 mei ook diverse films vertoond: 'Orphée', 'Il Miracolo', 'Breaking the waves' en 'The Garden'. Voor kinderen is er zondagmiddag een workshop wonderschilderen. Zij kunnen naar aanleiding van een rondlei-

ding door de stad langs plekjes die met het Maria-wonder te maken hebben in het theater aan de slag om hun eigen wonder te schilderen. De werken zullen in het theater worden opgehangen en een week lang tentoongesteld worden. Na de workshop kunnen de kinderen gezamenlijk de lunch met hun ouders gebruiken.

Programma

Het programma van 'Lieve Hemel' ziet er als volgt uit:

'Memoires van een Maagd': donderdag 15 t/m maandag 19 mei om 20.30 uur, matinee zondag 18 en maandag 19 mei om 14.30 uur, try-outs dinsdag 13 en woensdag 14 mei.

'Stortplaats Maria': zaterdag 17, zondag 18 mei, maandag 19 mei na de voorstellingen in de toren en zondag ook nog om 17.45 uur.

'Workshop wonderschilderen voor kinderen': zondag 18 mei 10.00 uur.

'Mirakelsalon, maandag 19 mei 16.00 uur.

'Orphée': donderdag 15 en zondag 18 mei 21.00 uur.

'Il Miracolo': donderdag 15, zondag 18 en maandag 19 mei 20.00 uur.

'Breaking the Waves': vrijdag 16 en zaterdag 17 mei 20.00 uur.

'The Garden': zondag 18 mei 14.00 uur.

Voor reserveringen kunt u bellen naar de kassa van De Lieve Vrouw, tel: 4618865 (dagelijks van 19.00 tot 20.30 uur, woensdag, donderdag en vrijdag van 13.00 tot 15.00 uur).

MARIA

▲ Maagd Maria staat centraal in themaweek Theater de Lieve Vrouw.

Vraagtekens bij leven Maria

door Bert Vos

AMERSFOORT — Maria wacht op God, al 2000 jaar. Rond het jaar nul kregen ze samen een zoon. Die is nu dood en God de vader heeft al lang niets meer van zich laten horen. In *Memoires van een Maagd* die van donderdag 15 tot en met maandag 19 mei te zien is in de Onze Lieve Vrouwetoren laat Maria, in de persoon van Els Lijesen, haar licht schijnen over haar persoonlijke geschiedenis. Een terugblik van twee eeuwen.

Els Lijesen.

Foto: Reyn van Koolwijk

'Memoires van een Maagd' is geschreven door Daphne de Bruin van het regisseurscollectief Growing up in Public. Het stuk wordt opgevoerd in het kader van de torenfeesten en is een onderdeel van het Pinksterweekend 'Lieve Hemel' georganiseerd door Theater De Lieve Vrouw.

Monoloog

Growing up in Public is een samenwerkingsverband uit Utrecht van vier regisseurs. "Voor elke produktie die ze maken huren ze acteurs in. Maar er is wel een vaste kern van spelers", vertelt Els. Zelf speelt ze al ruim tien jaar in stukken die door het collectief zijn geschreven. Theater de Lieve Vrouw had Growing up in Public uitgenodigd om een stuk te schrijven rond het Amersfoorts Mariawonder. In 1444 gooide het meisje Geertje Arants een houten Maria-beeldje in de gracht bij de Kamperbinnenpoort. Als het uit het water wordt gevist blijkt het een geneeskrachtige werking te hebben. Er gebeuren allerlei wonderen. Hierdoor wordt Amersfoort een pelgrimsstad.

Met de giften van de vele pelgrims wordt de toren gebouwd, nadat Maria in een visioen daarom gevraagd had.

Het wonderverhaal uit Amersfoort en andere legenden rond de Heilige Moeder en het bijbelverhaal zijn het uitgangspunt van de monoloog in *Memoires van een Maagd*. "De persoon van Maria is een oervrouwelijk beeld dat voor het christendom bekend was in de matriarchale religies. Toen waren er al beelden van de godin van de vruchtbaarheid. Maria komt daaruit voort. Zij is de meest aanbeden vrouw van deze wereld. Ze is eigenlijk een superster die door het christendom in een nieuw jasje is gestoken", legt Els uit.

"Het levensverhaal van deze vrouw is eigenlijk helemaal niet leuk. Al op jonge leeftijd verschijnt een engel aan haar die de geboorte van een bijzonder kind aankondigt. Ze krijgt een baby die niet van haar verloofde Jozef is en ziet haar zoon vervolgens gekruisigd worden waarna God, zijn vader dus, niets meer van zich laat horen. Tijdens de voorstelling hoor je wat ze daarvan vindt."

Vraagtekens

Het is niet de bedoeling van Daphne en Els om Maria onderuit te halen. "We hebben alleen vraagtekens bij haar leven. Wie was zij? In de bijbel doet ze maar zeven keer een uitspraak. We hebben dan ook veel onderzoek naar haar gedaan. Zijdelings komt daarbij ook de vraag naar voren wat religie ons nog te zeggen heeft."

In *Memoires van een Maagd* wordt het imago van hoop, geloof en liefde, dat als een stralenkrans om Maria heen hangt stap voor stap afgebroken. Als de magie is verbroken, restteert het ontluisterde beeld van een eenzame, dolende ziel, een verlaten

vrouw hunkerend naar respect en warmte. Els Lijesen spaart beelden van Maria die in haar toilet hangen. "Als mijn vriendin even moet, zegt ze dat ze gaat bidden", grijnst de actrice. Naast 'memoires' heeft ze ook meegedaan aan de eenakter *Wacht over het leven in de hemel* onder regie van Paul Feld. Voordat ze voor het collectief op de planken stond, speelde ze bij het grote Haagse toneelgezelschap De Appel. Haar leerschool is het studententoneel toen ze nog Nederlands studeerde. *Memoires van een Maagd* speelt van donderdag 15 tot en met maandag 19 mei om 20.30 uur en zondag en maandagmiddag om 14.30 uur. De entree is f 17,50 (CJP/Pas 65+, VVV Pas f 15,00 en strippenkaart f 13,00).

Theater De Lieve Vrouw en de Onze Lieve Vrouwetoren vormen het decor van een groot aantal voorstellingen rond Maria. Het project 'Lieve Hemel' vindt dit pinksterweekende plaats. pagina 3

Amersfoort Nu
14 mei 1997

Els Lijesen voert monoloog op

Solostuk Memoires van een Maagd

De vermenselijking van Maria

Max Smith

Maria als een winstgevend wonderobject in Amersfoort: met de glamour en populariteit van popster Madonna; als Heilige Maagd die naar een tweede kind snakt; als lijdende moeder omdat haar enige zoon, Jezus Christus, is gedood.

Maria ook als troost en toeverlaat voor iedereen: als een verveeld iemand in het eeuwige monotone ritme van het hemelse bestaan; als minnares die zich na haar onbevleete ontvangenis door God verlaten voelt.

En Maria als gebenedijde vrouw die zich verworpen ziet tot een commerciële Super-Star, tot een musical-idoel volgens het Joop van den Ende-concept.

Zo en op nog verschillende andere manieren beschouwt zij zichzelf in Memoires van een Maagd. De Utrechtse schrijfster en actrice Daphne de Bruin, die dit solostuk heeft geschreven voor de Amersfoortse manifestatie Lieve Hemel!, interpreteert het fenomeen Maria vanuit een vrouwelijk optiek. Zij verplaatst zich in de denkbeeldige gevoelswereld van deze bijbelse figuur en neemt het zonnig voor haar op, zoals een vrouw het voor haar mede-sekse doet. Overeenkomstig haar stijl en geaardheid hanteert Daphne de Bruin daarbij een relativering, die

haast kinderlijk overkomt, maar wel humoristisch is, en die sympathie opwekt.

De verschijning van de engel Gabriël aan het meisje Maria met de boodschap dat zij door God is uitverkoren om de moeder van Jezus te worden, beschrijft Daphne de Bruin in dit solostuk bijvoorbeeld als volgt: 'komt er een engel in je slaapkamer/ nee/ dit is geen mop/ zegt dat je niet moet schrikken/ dat je niet bang hoeft te zijn/ maar dat de heer je wel ziet zitten/ en graag een kind van je wil/ .../ ik bedoel: ik was net 18 geworden/ wat wist ik nou helemaal van het leven/ ik kwam net kijken/ ik was de onschuld zelf/ wat wist ik nou van liefde/ en kinderen krijgen/ ik dacht dat babies uit de lucht kwamen vallen.'

In haar vermenselijking van deze tot heiligheid verheven vrouw spreekt Daphne de Bruin ook haar genegenheid en begrip voor haar uit. In haar ogen is Maria feitelijk een eenzaam wezentje, dat weliswaar de status van Moeder Gods bezit en dat door miljoenen over de hele wereld aanbeden wordt, maar dat zich altijd heeft moeten wegcijferen. Zelfs de soms obsessieve verering spruit niet zelden voort uit eigenbelang van haar bewonderaars, die meer dan eens om haar gunsten of voorpraak smeken. En zelfs haar enige zoon, Jezus, is haar ontnomen.

Daphne de Bruin laat Maria onder meer zo haar smart hierover uitspreken: 'je kind verliezen/ is het ergste wat een moeder kan overkomen/ een gat in je hart/ het slaat een gat in je hart/ een constante angst/ dat het zou kunnen gebeuren/ sluimert als een nachtvlinder/ in de grotten van je onderbewuste.'

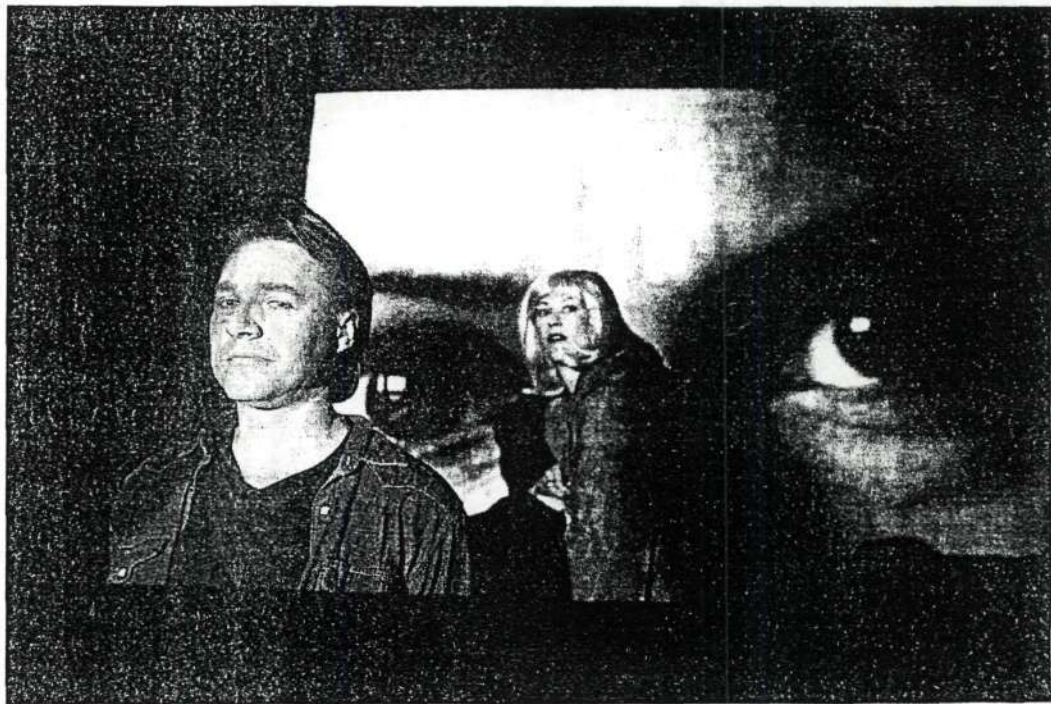
Els Lijesen speelt Maria in Memoires van een Maagd. Op een doorloop tijdens de repetitieperiode is te zien hoe die opstandige bewustwording van Maria zich fasegewijs voltrekt. Eerst schikt ze zich nog in de haar opgedrongen rol van onschuldig kind-vrouwje dat tot wereld-idoel is gelanceerd. Ze heeft een blonde pruik op en draagt een lang lichtblauw gewaad. Nukkig brengt ze in herinnering wat er met haar afbeelding in Amersfoort indertijd is gebeurd en wat ze zoal voor deze stad betekend heeft als pelgrimsoord nummer één in de top tien van belevaartplaatsen.

Schilfertje voor schilfertje bladdert echter het bladgoud van haar schone schijn af en wordt haar tragiek zichtbaar. Met het afrukken van haar pruik toont ze al een deel van de Ware Maria achter haar devote imago. Wanneer Els Lijesen later boven op het altaar staat, schaars gekleed in zwart negligé, is alle sterilitet verdwenen en is Maria optima forma een begerenswaardige vrouw van

vlees in bloed, die gepassioneerd verder getuigenis aflegt van haar eenzaamheid en hunkering naar oprechte liefde en toewijding. Paul Feld die Memoires van een Maagd bij het door hem opgerichtte Growing up in Public registreert, zegt dat hij Els Lijesen speciaal voor deze sololol heeft gevraagd. 'Zij heeft er de juiste uitstraling voor. Ik vind haar ook heel erg mooi. Zowel zoals ze seeren afgebeeld staat als Maria op de affiche, als in die sensuele, bijna hoerige scène op dat altaar.'

Noch hij, noch zijn levensgezellin Daphne de Bruin hebben zich bij het maken van de voorstelling afgevraagd of met name gelovigen zich hierdoor eventueel gekwetst kunnen raken. Hijzelf is katholiek opgevoed, maar niet meer praktiserend. Een goede graadmeter acht hij de reacties van Daphnes grootmoeder, die wel nog steeds belijdend streng katholiek is. Zij vindt het een zeer humaan stuk en absoluut niet blasfemistisch.

'Het is niet onze intentie om doelbewust toeschouwers te schoffelen. Een van de kenmerken van Growing up in Public is dat we als theatermakers onze fantasie de vrije loop willen laten. We hebben de aan het humanisme grenzende instelling, om niet beleerend of leerstellig te zijn. Samen met het publiek - we heten niet

Regisseur Paul Feld van de Utrechtse groep Growing up in Public en Els Lijesen als de Heilige Maagd Maria voor de achtergrondprojectie bij het solostuk Memoires van een Maagd. (Foto UN/AC-Marco Hofsté).

voor niets Growing up in Public - willen we die persoonlijke verwondering en verbeeldingsrijke impressies verder verkennen en laten zien. Dat hebben we samen met de anderen van Growing Up

in Public inmiddels al in zo'n zeventien stukken gedaan. Daarbij gaan we zonnig discussies of confrontaties niet uit de weg. We hebben stukken gemaakt als Hofleveranciers over ons ko-

ninklijk huis. The Weight Watchers, geïnspireerd op Het Laatste Avondmaal en Chez Salomé, gebaseerd op de Eper incest-affaire. Nu zijn we voornemens een stuk over Salman Rushdie te maken.'

Memoires van een Maagd door Growing up in Public. Onze Lieve Vrouwentoren Amersfoort, wo 14 mei 20.30 uur (try-out); do 15 (première) t/m ma 19 mei 20.30 uur; zo 18 en ma 19 mei ook om 14.30 uur.

Utrechts Nieuwsblad
14 mei 1997

'Een keer zweefde ik boven mijn bed bij een uittreding'

Pastor Toon van Buren gelooft in wonderen

Inge van den Blink

Toon van Buren (60) is een van de deelnemers aan de Mirakelsalon, die tweede Pinksterdag in het kader van het festival Lieve Hemel! plaatsvindt in theater De Lieve Vrouw in Amersfoort. Op deze middag gaat het over Maria-verschijningen en mirakels. Van Buren, gehuwd priester, verdient zijn dagelijks brood als pastor in de psychiatrische inrichting Willem Arntsz in Den Dolder. Hij is, vertelt hij in zijn huiskamer in Odijk, uitermate geïnteresseerd in de mogelijkheden van wonderen. „Omdat de werkelijkheid veel ingewikkelder is dan wij met ons gezonde verstand kunnen beredeneren.“

In het katholieke milieu in Schalkwijk waarin hij opgroeide was het de gewoonte zaak van de wereld om de tussenkomst van Maria te vragen, bijvoorbeeld als je ziek was of een examen moest halen, vertelt hij. Als je je sleutels kwijt was, deed je een schietgebedje: „Heilige Antonius, goede Sint, help dat ik mijn sleutels terugvind.“ Vaak genoeg werkte dat. Er werd ook gebeden voor het groeien van de gewassen, en dat er geen hagel op de oogst zou vallen. „Heel praktisch en heel gelovig. Vanuit die achtergrond, dat devotiegeloof, ben ik theologie gaan studeren.“

In feite is het hele katholieke geloof op wonderen gebouwd, legt Van Buren uit. Zo hebben de apostelen negen dagen lang zitten bidden toen Jezus met Pasen naar de hemel vertrokken was: de novenen. En zowaar, met Pinksteren daalde hij neer. „Wat mij nu een beetje dwars zit, is dat de aandacht voor wonderen, voor mirakels, zo in de hoek gezet is, ook binnen de katholieke kerk.“ Een verschijnsel dat alles te maken heeft met de opkomst van het wetenschappelijk positivisme, dat sinds de achttiende eeuw onze cultuur domineert.

Zelf heeft de pastor ooit een wonderbaarlijke ervaring gehad die voor hem puzzelstukjes op hun plaats deed vallen waar hij voordien geen weg mee wist. Na een studie van zeven jaar in Rome, werd Van Buren als missionaris naar Zaïre gestuurd. Hij deed daar antropologisch onderzoek naar de geloofsbeleving van de Bawong, een kleine Bantoe-stam. „Zij hebben letterlijk een dubbele werkelijkheid. Aan de ene kant zijn het mensen die heel praktisch en bij de tijd zijn. Dat moet ook wel, want ze zijn jagers. Als een jager even niet zijn hoofd erbij houdt, is hij er geweest.“ Tegelijk hebben de Bawong een heilig geloof in geesten. „Zij weten dat blanken dit geloof belachelijk vinden, maar toen ze op hun gemak waren met mij, vroegen ze me wat ik ervan dacht.“ Van Buren hield een slag om de arm, omdat hij de andere paters niet wilde afvallen: geloof in geesten is officieel 'bijgeloof'. De Bawong, die in hem een medicijnman zagen, hoorden in zijn aarzeling een bevestiging. Over geesten kun je zo lang zeuren als je wilt, vindt Toon van Buren, maar hij wist met rotsvaste zekerheid dat de Bawong de gave van helderziendheid hadden. Hij had het gezien en meegemaakt. Eenmaal terug in Nederland lukte het hem niet, genoeg afstand te nemen van zijn ervaringen in Zaïre, om een wetenschappelijk verantwoord antropologisch proefschrift te schrijven. „Ik kon die twee werelden niet bij elkaar brengen.“ Hij liet de zaak rusten. „Ik was al zes jaar terug, ik werkte inmiddels bij de Willem Arntsz en was getrouwd, toen het stamhoofd en zijn vrouw mij 's nachts in een droom verschenen.“ Geen gewone droom, maar een visioen of uittreding, waarbij hij boven zijn bed zweefde en met de twee Bawong-leden zat te praten in hun eigen taal. De stamtaal die hij tijdens

zijn verblijf in Zaïre koppig doch vergeefs had proberen te leren. „Toen ik wakker werd, dacht ik: dus daar hadden ze het over!“ Contact met geesten. De beheersing van de hondsmoeilijke stamtaal bleef zes weken, en kwam als bij toverslag terug toen Van Buren zestien jaar later zijn oude bekenden in Zaïre opzocht. Hij kwam hen het boek laten zien dat hij na zijn uittreding en na twaalf jaren studeren had geschreven, in plaats van een proefschrift: „Laat de boomstam maar liggen. Verslag van een magisch-realistische reis door het land van de Bawong“ (1990). „Ze gingen uit hun bol.“ Bij Oosterse filosofen heeft de pastor een bevestiging gevonden van zijn miraculeuze ervaringen. „Ik leerde dat zulke mystieke ervaringen universeel zijn. Oosterse goeroes zeggen niet voor niets: stop the mind.“ Zet je verstand stil, en je wordt helderziend. Kinderen hebben die vaardigheid vaak nog, maar onze positivistisch-rationalistische manier van denken ontkent dergelijke waarheden.“ Van Buren: „Daardoor vermoordden mensen. Dan krijg je managersdenken. Managers ontslaan mensen, omdat dat 'goed' is, omdat computers het hebben uitgerekend. Dat is schizofreen, dat is blind.“ De ratio moet niet worden afgeschafte, maar moet zijn plaats hebben naast de innerlijke wereld van gevoel, intuïtie, liefde, dromen en wonderen, vindt Toon van Buren. „Daarom is het goed om eens over mirakels na te denken. Er zou, ook binnen het geloof, meer plaats moeten zijn voor de mystiek. Want zelfs een woeste man nager kan nog verliefd worden. Of een generaal. Of een adviseur.“

Theater Adhoc, Mirakelsalon. In het kader van festival Lieve Hemel! Theater De Lieve Vrouw, ma 19 mei 16.00 uur.

Lieve Hemel!

Films in teken van Lieve Hemel!

Het programma van het Filmtheater De Lieve Vrouw is in de periode donderdag 15 tot en met maandag 19 mei afgestemd op de manifestatie Lieve Hemel! in Amersfoort. De volgende films worden dan vertoond: *Il miracolo* (1948). Nanina is een kinderlijk onschuldig meisje. Tijdens het schapenhoeden ontmoet ze een man, die ze voor de heilige Jozef aanziet. Samen drinken ze een glaasje wijn. Wanneer ze zwanger raakt, schrijft ze dit toe aan een mirakel. Roberto Rossellini is de regisseur van *Il miracolo*. Met Anna Magnani. (Do 15, zo 18, ma 19 mei 20.00 uur).

Orphée. (1949). Regisseur Jean Cocteau heeft zich voor zijn surrealistische *Orphée* gebaseerd op de Orpheus-mythe. Orpheus daalt tot tweemaal toe in de onderwereld om zijn gestorven geliefde weer tot leven te wekken. Met Jean Marais, Maria Casares en Juliette Greco. (Do 15 en zo 18 mei 21.00 uur). *Breaking the Waves* (1996) van de Deense regisseur Lars van Trier is een diepgaande liefdestragedie. Het gegeven

speelt zich af in de jaren zeventig in een gesloten, streng religieuze gemeenschap in de Schotse Hooglanden. Wanneer haar man (Stellan Skarsgård) door een ongeluk tot aan zijn nek verlamd raakt, beschouwt Bess (Emily Watson) dit als een straf van God. Zijn aansporing om een minnaar te nemen, vat ze op als een goddelijke taakstelling. In haar geloofsverzuiging gaat ze zelfs zover dat ze bereid is tot allerlei seksuele perversiteiten, opdat ze het leven van haar echtgenoot kan redden. (Vr 16, za 17, di 20 en wo 21 mei 20.00 uur)

The Garden (1995). De dertigjarige Jakub ligt met iedereen overhoop. Om alles weer eens goed op een rijtje te zetten, trekt hij zich terug in het verlaten huis van zijn grootvader op het platteland. Via het dagboek van zijn grootvader leert hij de kleine dingen van het leven opnieuw waarderen. Vooral de weelderige tuin werkt activerend op hem. Regisseur Martin Sulik heeft zich bij het maken van deze film laten inspireren door Candide van Voltaire. (Za 18 mei 14.00 uur).

Wonderschilderen

Als onderdeel van de manifestatie Lieve Hemel! in Amersfoort is de Workshop Wonderschilderen voor kinderen van acht tot en met twaalf jaar op zondag 18 mei (eerste pinksterdag) van 10.00 tot 12.30 uur. De workshop begint met een wandeltocht onder leiding van een gids langs de plaatsen in het centrum van Amersfoort waar het Mariawonder in de vijftiende eeuw zich heeft voorgedaan. Ook ouders kunnen aan deze korte excursie deelnemen. Daarna kun-

nen de jongeren in de kleine zaal van Theater de Lieve Vrouw een eigen wonder tekenen of schilderen. Deze werken worden vervolgens een week lang in het theater tentoongesteld. Een pinksterlunch sluit de activiteit af. In totaal kunnen er twintig kinderen aan deelnemen. Reserveren kan tot vrijdag aanstaande. De kosten bedragen f 7,50 en de lunch kost f 5,- per persoon.

Theater De Lieve Vrouw Amersfoort, zo 18 mei 10.00 tot 12.30 uur.

Pelgrimstocht naar Stortplaats Maria

Max Smith

Eerst de solovoorstelling *Memoires van een Maagd* van de Utrechtse groep *Growing up in Public* in de Onze Lieve Vrouwe Toren bijwonen en vervolgens na een korte pauze deelnemen aan een pelgrimage. Dat kan tijdens het festival *Lieve Hemel!* in Amersfoort.

Theaterstudenten van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht hebben eerder onder begeleiding van Daphne de Bruin en Trudi Maan met succes dit Bedevaartproject uitgebracht. De gezamenlijke activiteit van de afdeling theatervormgeving en dramaschrijven is nu deels en in een aangepaste vorm onder de naam *Stortplaats Maria* in de programmering van deze Amersfoortse manifestatie opgenomen.

Maria verzorgt haar plantjes. Fragment uit het theaterproject *Stortplaats Maria*.

(Foto Misha de Ridder).

Anders dan de titel mogelijk doet vermoeden is *Stortplaats Maria* niet godslasterlijk, noch spottend bedoeld. Volgens Mascha Hornsveld, student theatervormgeving en belast met de coördinatie van *Maria Stortplaats* verwijst de naamgeving wel naar het feit dat de Heilige Maagd Maria door tal van gelovigen wordt gezien als een troostrijke figuur waar ze al hun lief en vooral leed aan kwijt kunnen, een soort van emotionele stortplaats dus. Maximaal twintig belangstellenden kunnen aan deze bedevaart van ongeveer een half uur deelnemen. De tocht leidt langs verschillende plekken in de grote zaal van Theater de Lieve Vrouw. Daar worden kortstondige tableaux vivants getoond, die alle betrekking hebben op verscheidene aspecten van Maria. „Het is geen bijbelgetrouw beeldverhaal van haar leven,” licht Mascha Hornsveld toe. „We verbinden er ook ons eigen bevindingen aan. Zo stellen we ons voor hoe Maria als vrouw in haar gewone doen is. Bij een van de tafereel zie je bijvoorbeeld hoe ze na alle verering in de kerk de tuin ingaat om daar de plantjes te verzorgen.”

Mascha Hornsveld stipt nog een ander facet aan: „Soms neemt die Maria-verering groteske vormen aan. Om dat te illustreren begint de rondgang met een poppenkastvoorstelling. Het is eigenlijk een project met een vette knipoog. Het ludieke karakter spreekt ook uit het programma-onderdeel, waarin de toeschouwers worden geblieddockt. Bepaalde pelgrimstochten hebben meer weg van een massaspektakel, dan van een ingetogen geloofsuiting. Door tijdens de voorstelling een tijdje geblinddoekt mee te lopen, kun je als toeschouwer wellicht zowel het sensationele als die ingetogenheid bij jezelf oproepen en ervaren. Tenminste dat hopen we.” Meer wil ze er eigenlijk niet over kwijt, want *Stortplaats Maria* heeft naar haar zeggen veel verrassingen in petto. En die moet je niet vooraf prijsgeven, is haar opvatting.

Stortplaats Maria. Theater de Lieve Vrouw Amersfoort, za 17 mei 21.45 uur; zo 18 mei 15.45 en 21.45 uur; ma 19 mei 15.45, 17.45 en 21.45 uur.

Mooie start van vijfdaags festival Lieve Hemel!

Maria als vrouw van vlees en bloed

Door Max Smith

Amersfoort – Als gevolg van een Mariawonder in 1444 was Amersfoort in de middeleeuwen de drukste pelgrimsoord van ons land. Ter ere van de Heilige Maagd werd van de giften van de bedevaartgangers de Onze Lieve Vrouwe-toren gebouwd. Zoveel eeuwen later, in de benedenruimte van die toren, verschijnt Maria nu opnieuw. Al is het wel in de persoon van Els Lijesen, met een licht blauw gewaad aan en een bosje rode rozen in de hand.

Zij komt haar memoires openbaren. Eerst met de eigendunk van een idool dat weet over de gehele wereld geliefd te zijn. Van lieverlee vermenschlijkt ze zich tot een vrouw die naast al die aanbidding en heiligheid ook veel smart, eenzaamheid en twijfels met zich meedraagt. Het verdriet om de kruisdood van haar enig kind Jezus is ze nog steeds niet te boven. Daarom hunkert ze ter compensatie destemmer naar een tweede kind.

Zij voelt zich door God in de steek

gelaten en heeft er meer dan eens schoon genoeg van om constant voor anderen klaar te moeten staan en van de sleur in haar monotone, eeuwigdurende hemels bestaan. Uiteindelijk komt ze tot het inzicht wat God inhoudt: Schepper en Vernietiger ineen.

Els Lijesen heeft zich intussen al getransformeerd van een aanvallend popperig Barbie-wezentje met een blonde pruik op tot een strijdbare vrouw. Pruik en kostumering heeft ze van zich afgedaan

en begeerlijk staat ze halfnaakt en met loshangend lang haar boven op de bar gloedvol verder getuigenis af te leggen van haar passies.

'Memoires van een Maagd' heet dit solostuk, geschreven door

Daphne de Bruin. Die herinneringen zijn soms met kinderlijke eenvoud verwoord en met een humoristische relativering. Zoals de reactie van Maria als jong meisje op de boodschap van de engel dat ze

door God is uitverkoren om de moeder van Jezus te worden. Met een gestileerde dans drukt ze die Onbevleete Ontvangenis uit.

Het stuk is geen getrouwe uitbeelding van het leven van Maria. In de

interpretatie worden ook typisch vrouwelijke thematieken aan de orde gesteld, zoals wat het voor een moeder betekent om haar kind te verliezen en hoe vreselijk het is om almaar aan een geïdealiseerd vrouwbeeld te moeten voldoen.

Regisseur Paul Feld heeft Els Lijesen speciaal voor deze rol gevraagd. Na het zien van haar vertolking begrijp je ook waarom: zij is heel goed in staat om van een lichte speeltrant met een tikkeltje ironie geleidelijk aan over te schakelen naar een met desolaatheid, rebellie en zelfbewustzijn geïnjecteerde krachtige gemoedsuitstorting. Maria is dan meer dan dat devote wezenloze bidprentje en lieflijke vertrooster van beproefde gelovigen; zij is een dynamische vrouw van vlees en bloed.

'Memoires van een Maagd' van Daphne de Bruin, solovervolking Els Lijesen, gezelschap Growing up in Public; Onze Lieve Vrouwetoren Amersfoort, t/m ma 20.30 uur; zo en ma mei ook om 14.30 uur (in het kader van festival Lieve Hemel).

Een onverwachte verschijning

Amersfoort

Na de première van de solovoorstelling 'Memoires van een Maagd' gisteravond in de Onze Lieve Vrouwe-toren is Maria in Amersfoort verschenen.

Zieken en invaliden die bij de toren smeekten om verlossing van hun ellende werden na de verschijning van de Heilige Maagd boven op het dak van het daar tegenover gelegen Theater de Lieve Vrouw na het drinken van plotsklaps geneeskrachtig geworden water weer

helemaal gezond. Een mede door de kostumering en trommelmuziek surrealistisch aanvoerende processie rond het aangrenzende plein ging aan dit wonder vooraf. Een brede loper van rode tulpen leidde van de toren naar het theater. Met een stralend lichtspoor zocht een komeet van boven de toren haar weg.

Deze nergens aangekondigde eenmalige performance te midden van de druk bezochte terrasjes is bedacht door Ma-

scha Hornsveld, studente theatervormgeving aan de Hoge School voor de Kunsten Utrecht. Tijdens de manifestatie Lieve Hemel, die nog tot en met maandag 19 mei duurt, zal Maria zich vaker en op net zulke onverwachte momenten elders in Amersfoort manifesteren.

Volgens de overleveringen heeft Maria zich in het jaar 1444 werkelijk in deze stad geopenbaard. Amersfoort groeide toen uit tot de belangrijkste bedevaartsoord van Nederland.

De Heilige Maagd wil niet langer wonderen verrichten

Voorstelling: *Memoires van een Maagd* door Growing up in Public i.s.m. Theater De Lieve Vrouw. Tekst: Daphne de Bruin; regie: Paul Feld; spel: Els Lijesen; Gezien: 15/5 Onze Lieve Vrouwetoren Amersfoort. Aldaar t/m 19/5. Res: (033) 461 88 65

Door NOOR HELLMANN

Maria is met haar tijd meegegaan. Anno 1997 oogt de Heilige Maagd als een discoster met haar zonnebril, hoogblonde kapsel, doorschijnend paarse jas en lila onderjurkje. Ze is tot ons gekomen in Onze Lieve Vrouwetoren in Amersfoort, de stad die „veel aan haar te danken heeft”, sinds zij daar in de vijftiende eeuw regelmatig wonderen verrichtte.

Dit pinksterweekeinde her-

denkt Amersfoort het Mariawonder met een speciaal festiviteitenprogramma waarvoor theatermaakster Daphne de Bruin van het Utrechtse theatercollectief Growing up in Public de monoloog *Memoires van een Maagd* schreef. Het is een typische gelegenheidsvoorstelling die Els Lijesen speelt; eigenlijk is de locatie nog het aardigst, al moeten we ons tevreden stellen met het idee dat we ons in een toren bevinden want van mooie vergezichten over de stad is geen sprake. Growing up in Public speelt beneden in het koude donkere portaal.

De zware deuren zijn omlijst met gekleurd neonlicht. Binnen die omlijsting bewegen twee reusachtig geprojecteerde ogen; het is alsof God zelf Maria gadeslaat. Ie-

dereen kent haar geschiedenis maar nooit hebben we die uit haar mond vernomen. Ze praat als een lijsig burgervrouwje dat haar beklag doet over het onrecht haar door de Heer aangedaan. Allengs wordt haar toon kwaaiiger. Die

ene keer dat Hij bij haar kwam was onvergetelijk; daarom is het des te moeilijker te verkroppen dat Hij sindsdien nooit meer iets van zich heeft laten horen. En dan ook nog al die mensen die voortdurend met hun problemen bij haar komen, ze

heeft er geen zin meer in. Niet langer wil ze de 'superster' zijn en om haar woorden kracht bij te zetten trekt ze de pruik van het hoofd. De jas is dan al uit en even later glijdt ook het onderjurkje op de grond waarna de Maagd in bh en panty op het altaar klimt en huult om het verlies van haar Zoon.

De poging van schrijfster, actrice en regisseur Paul Feld om Maria van haar heiligheid te ontdoen en haar neer te zetten als eenzame vrouw van vlees en bloed die hunkert naar liefde en begrip, blijft hangen in dit soort meligheid. *Memoires van een Maagd* is op alle punten — tekst, toon, spel, ensce-nering — tamelijk flauw en voor- spelbaar en sorteert op die manier niet het gewenste effect: dan zie ik Maria toch liever als icoon.